

L'OBSERVATORI ASTRONÒMIC, UN REPTE DE FUTUR

Vicent J. Martínez*

Fa aproximadament un any, el vicerector d'Investigació, des de la seua tribuna habitual en aquesta revista, marcava el camí de modernització que l'Observatori Astronòmic de la Universitat de València hauria de seguir (vegeu MÈTODE, núm. 21 p. 3). L'equip rectoral de la Universitat, fent seu aquest projecte, portà al Claustre una proposta concreta d'actuació dins les línies generals pressupostàries per a l'any 2000: "Es realitzaran les actuacions adients per tal de convertir l'Observatori de la Universitat de València en una institució moderna, on tinguen cabuda les possibilitats de realitzar observacions en tot el rang de l'espectre electromagnètic mitjançant els convenis amb les grans instal·lacions que hi permeten l'accés dels nostres investigadors, sense oblidar, però, les tasques de difusió i relació amb la societat que ha dut a terme fins ara aquest ens."

El Claustre aprovà aquesta declaració que constitueix un bon resum del repte que com a nou director de l'Observatori afronte amb entusiasme. Cal, però, situar aquest projecte de modernització dins un marc històric molt particular. La tradició de l'observació astronòmica a la Universitat de València es remunta als anys immediatament posteriors a la seua fundació. Cal destacar les observacions del catedràtic d'hebreu, astronomia i matemàtiques de la Universitat de València Jeroni Munyós del "nou estel" (una supernova, en diríem avui) aparegut l'any 1572 a la constel·lació de Cassiopea, i sobre el qual va escriure un tractat per encàrrec del rei Felip II.

És molt possible que l'Observatori Astronòmic i Meteorològic que ja existia en la Universitat de València en l'època del rector Blasco haja estat l'embrió de l'Observatori actual. En qualsevol cas, amb l'estructura d'Observatori Universitari, es considera que aquest va ser fundat el 1909 pel catedràtic de Cosmografia i Física del Globus, el doctor Ignacio Tarazona. Els primers mitjans d'observació amb què comptà varen ser instal·lats sobre el sostre de l'edifici històric de la Universitat de València al carrer de la Nau. L'incendi ocorregut l'any 1932 va destruir gairebé totes les instal·lacions astronòmiques.

A l'esquerra, l'Observatori de la Universitat de València vol instal·lar una càmera de detecció electrònica (CCD) en el telescopi de 80 cm que l'Institut d'Astrofísica de Canàries té a l'Observatori del Teide, a 2.400 m d'altitud sobre el nivell del mar. Des d'aquest telescopi s'han realitzat importants descobriments científics, com per exemple el de Teide 1, el primer estel nan marró conegut.

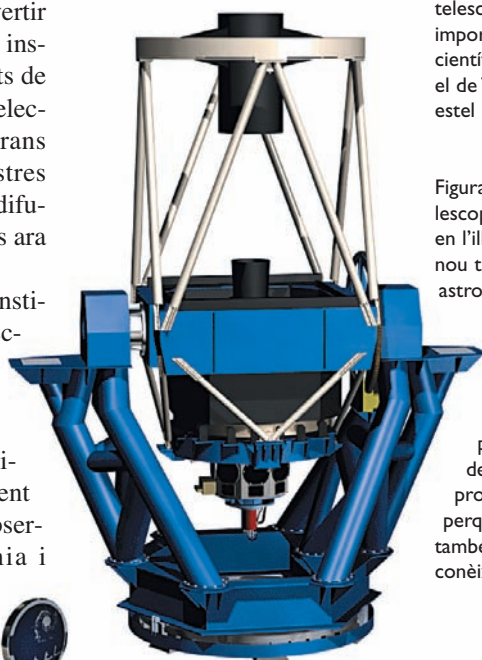

Figura a l'esquerra, el telescopi de Liverpool, situat en l'illa de La Palma, és un nou tipus de telescopi astronòmic completament robotitzat. Encara que el seu ús es destinarà fonamentalment als astrònoms professionals, s'està desenvolupant un programa de divulgació perquè els estudiants també puguin utilitzar-lo per conèixer l'univers.

El 1946 l'Observatori es va traslladar a l'avinguda de Blasco Ibáñez, a un edifici que és ja emblemàtic per a la Universitat de València. Aquest edifici coronat amb la cúpula que protegeix el telescopi equatorial Grubb esdevindrà prompte la seu del Rectorat de la Universitat. Tanmateix, la cúpula i el telescopi es mantindran operatius amb un caràcter museístic, junt amb el mobiliari del doctor Tarazona i part de l'instrumental científic conservat com a patrimoni històric de l'Observatori.

L'any 1968, el doctor Álvaro López, aleshores llicenciat en Ciències Químiques es va fer càrrec de l'Observatori. En aquells moments les instal·lacions

es trobaven en una situació lamentable. La dedicació, l'esforç i la tenacitat del professor López van permetre recuperar l'Observatori com a centre d'investigació i divulgació de l'astronomia en la nostra universitat. La seua tasca en la formació d'astrònoms en les facultats de Matemàtiques i Física ha estat fonamental per mantenir i modernitzar els estudis d'aquesta disciplina en la nostra institució.

A més de la seua dedicació docent, durant més de trenta anys, el professor López ha compaginat la seua investigació en astrometria d'asteroids amb les tasques de gestió de l'Observatori i el disseny de noves estacions d'observació, en particular les instal·lacions compartides amb l'Associació Valenciana d'Astronomia situades a Ares d'Alpont, l'anomenat Centre Astronòmic de l'Alt Túria.

En la nova etapa que ara comencem, l'Observatori vol convertir-se en un centre modern d'investigació, potenciant les observacions astronòmiques en tot el rang de l'espectre electromagnètic. Per exemple, l'Observatori comptarà amb un radioastrònom contractat per dos anys per treballar en la recerca de planetes extrasolars i estels nans marrons al voltant de radioestels propers. Altres línies d'astronomia observacional que inicialment desenvoluparem són la fotometria de cúmuls estel·lars joves, l'astrometria d'objectes febles, especialment asteroides, i l'estudi de l'extensió i la massa dels halos de matèria fosca que envolten les galàxies.

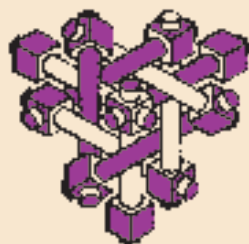
Per adaptar-se als reptes que avui presenta l'observació astronòmica, l'Observatori s'integrarà en projectes d'investigació col·lectius, basats, en molts casos, en grans instal·lacions. Recentment la Universitat de València ha signat un conveni de col·laboració amb l'Insti-

tut d'Astrofísica de Canàries (IAC). Aquest conveni ha de permetre instal·lar instruments d'observació en els telescopis del IAC, així com l'intercanvi i la mobilitat del personal investigador dels dos centres. L'Observatori participarà en la construcció del telescopi de Liverpool, un telescopi reflector de 2 m de diàmetre totalment robotitzat, instal·lat a l'illa de La Palma a Canàries. Els investigadors i universitaris valencians tindran accés garantit a aquest telescopi, així com les escoles i els instituts de la nostra comunitat, ja que aquest telescopi, que podrem controlar mitjançant Internet, s'ha dissenyat per a la investigació astronòmica i per al seu ús en els diferents nivells educatius, cosa que permetrà el disseny i la realització d'observacions i la posterior anàlisi de les dades obtingudes pels mateixos estudiants.

L'interès que en la societat desperta l'astronomia és molt elevat. Una concepció moderna de l'Observatori ha de permetre acostar les meravelles del cel als ciutadans. Aquesta tasca s'ha de realitzar mitjançant programes de divulgació científica que a més dels aspectes bàsics de l'astronomia facen arribar al nostre entorn social els avenços i els descobriments realitzats arreu del món en temes astronòmics. Estem dedicant una atenció especial a les relacions entre l'Observatori i l'Hemisfèric de la Ciutat de les Ciències, mitjançant l'establiment de col·laboracions en les activitats divulgatives, com ara cursos, conferències i l'elaboració de materials audiovisuals.

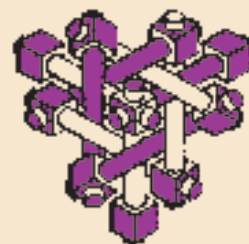
Aquestes són, a grans trets, algunes de les línies d'actuació per a aquesta nova etapa que iniciem amb entusiasme i optimisme.

*Director de l'Observatori Astronòmic de la Universitat de València.

Online English

Traducció i edició de texts en Anglès
Revisió d'articles i projectes
Cursos d'Anglès per
a Universitaris i Investigadors

Barraclough-Donnellan

C/ Hernán Cortés 6-2^a, Burjassot 46100, València.

E-mail ole.2@accessosis.es / INLINE@alehop.com Tel. (34) 96 364 5211